

Ogrody botaniczne i zoologiczne

2016-09-28

Charakterystyka i funkcje ogrodów botanicznych oraz zoologicznych

Ogrody botaniczne

Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zawiera przepisy dotyczące ogrodów botanicznych, takie jak definicja, sposób ich ochrony, w tym stosowne zakazy, warunki utworzenia i prowadzenia oraz warunki przeniesienia z ogrodu botanicznego do środowiska przyrodniczego roślin gatunków zagrożonych wyginięciem.

Utworzenie i prowadzenie ogrodu botanicznego wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (art. 67 ust. 1 ustawy). Zezwolenie wydaje się na wniosek po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, właściwego ze względu na miejsce położenia ogrodu oraz opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów botanicznych. Podmioty, które uzyskały takie zezwolenie mają następujące obowiązki:

- uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;
- edukacja w zakresie ochrony gatunkowej roślin, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej;
- prowadzenie hodowli roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ, a następnie wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków;
- przetrzymywanie roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym;
- prowadzenie dokumentacji hodowlanej.

Kontroli działalności ogrodów botanicznych dokonuje, nie rzadziej niż raz na trzy lata, regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce położenia placówki, z inicjatywy własnej lub na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Zezwolenie na utworzenie i prowadzenie ogrodu botanicznego może zostać cofnięte lub zmienione przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w przypadku gdy podmiot, który je uzyskał:

- nie spełnia warunków prowadzenia działalności ogrodu;
- nie przestrzega zakresu działalności ogrodu;
- nie spełnia obowiązków nałożonych na ogrody;
- nie usunie w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż dwa lata, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska i inne organy uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa o ochronie przyrody zawiera również przepisy karne odnoszące się do ogrodów botanicznych (art. 131 pkt 2, 3 oraz 5).

Organizacją zrzeszającą w Polsce przedstawicieli ogrodów botanicznych jest [Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce](#).

[Europejski kodeks postępowania dla ogrodów botanicznych w zakresie inwazyjnych gatunków obcych](#)

[Potrzeba restytucji wybranych gatunków roślin zagrożonych wyginięciem w celu wzmocnienia ich dziko występujących populacji wraz z analizą zasobów ogrodów botanicznych pod kątem posiadania tych gatunków](#)

[Wykaz ogrodów botanicznych w Polsce](#)

Ogrody zoologiczne

Ogród zoologiczny to urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, gdzie są przetrzymywane oraz eksponowane przez co najmniej siedem dni w roku żywe zwierzęta gatunków dziko występujących (zgodnie z art. 5 pkt 11 ustawy o ochronie przyrody). Wyjątek stanowią cyrki, sklepy ze zwierzętami oraz miejsca, w których eksponowanych jest publicznie nie więcej niż 15 gatunków tych zwierząt i łącznie nie więcej niż 50 okazów gadów, ptaków i ssaków.

Utworzenie i prowadzenie ogrodu zoologicznego wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (art. 67 ust. 1 ustawy). Zezwolenie wydaje się na wniosek po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska właściwego ze względu na miejsce położenia ogrodu oraz opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów zoologicznych. Podmioty, które uzyskały takie zezwolenie mają następujące obowiązki:

- uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;
- edukacja w zakresie ochrony gatunkowej zwierząt, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej;
- prowadzenie hodowli zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ, a następnie wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków;
- przetrzymywanie zwierząt w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym;
- prowadzenie dokumentacji hodowlanej.

Zwierzętom przetrzymywanym w ogrodach zoologicznych należy zapewnić warunki odpowiadające ich potrzebom biologicznym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym. Zostały w nim określone warunki, niezbędne pomieszczenia i wyposażenie w urządzenia techniczne miejsc przebywania zwierząt oraz minimalne warunki przestrzenne dla hodowli i utrzymywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków, jak również niezbędne warunki do prowadzenia reprodukcji zwierząt.

Ponadto w ogrodach zoologicznych muszą być spełnione warunki bezpieczeństwa i higieny pracy związane z chowem i hodowlą zwierząt, zgodne z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 10 grudnia 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w ogrodach zoologicznych.

W ogrodach zoologicznych mogą być utrzymywane i hodowane jedynie zwierzęta urodzone i wychowane poza środowiskiem przyrodniczym, które nie mają szansy przeżycia lub jeśli wymaga tego ochrona populacji albo gatunku czy też realizacja celów naukowych.

Kontroli działalności ogrodów zoologicznych dokonuje, nie rzadziej niż raz na trzy lata, regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce położenia placówki, z inicjatywy własnej lub na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Zezwolenie na utworzenie i prowadzenie ogrodu zoologicznego może zostać cofnięte lub zmienione przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w przypadku gdy podmiot, który je uzyskał:

- nie spełnia warunków prowadzenia działalności ogrodu;
- nie przestrzega zakresu działalności ogrodu;
- nie spełnia obowiązków nałożonych na ogrody;
- nie zapewnia warunków zgodnych z rozporządzeniem w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym;
- nie usunie w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż dwa lata, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska i inne organy uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa o ochronie przyrody zawiera także przepisy karne odnoszące się do ogrodów zoologicznych (art. 131 pkt 2, 3 i 5).

Organizacją zrzeszającą w Polsce przedstawicieli ogrodów zoologicznych jest [Rada Dyrektorów Polskich Ogrodów Zoologicznych i Akwariów](#). Natomiast najbardziej liczące się ogrody zoologiczne w Europie skupia Europejskie Stowarzyszenie Ogrodów Zoologicznych i Akwariów (European Association of Zoos and Aquaria – EAZA). Do stowarzyszenia należy 11 polskich ogrodów zoologicznych m.in. ZOO w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku. Członkowie EAZA wymieniają się doświadczeniami z zakresu hodowli, badań naukowych nad zwierzętami, a także prowadzą wymianę osobników poszczególnych gatunków. W ramach działalności EAZA realizowane są programy:

- EEP (European Endangered Species Programme) - Program Ochrony Gatunków Zagrożonych, który polega na odpowiednim gospodarowaniu populacją zwierząt danego gatunku w ogrodach zoologicznych;
- ESB (European StudBook) - prowadzenie Księgi Rodowodowej dla wybranych gatunków zawierającej informacje dotyczące narodzin, śmierci, transferów osobników między ogrodami zoologicznymi w ramach EAZA.

